

Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-sosyal Değişkenlerin İncelenmesi

An Investigation of Psycho-Social Variables in Predicting Internet Addiction Among Adolescents

Erol ESEN¹ ve Diğdem M. SİYEZ²

Öz: Bu çalışmada ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada internet bağımlılığını yordayıcı psiko-sosyal değişkenler olarak yalnızlık, algılanan sosyal destek, yaşam doyumu, karşı cinsle romantik ilişki durumu, akademik başarı ve cinsiyet değişkenleri seçilmiştir. Araştırmaya 2009-2010 eğitim öğretim yılından İzmir ili Çeşme ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarında 9., 10., 11. ve 12.sınıflarda öğrenim gören 333' ü kız, 367' si erkek 700 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak İnternet Bağımlılık Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, ergenlerde internet bağımlılığı ile yalnızlık arasında pozitif yönde; internet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken; internet bağımlılığı ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin alt boyutlarından olan arkadaştan algılanan sosyal destek ve özel kişiden algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet, akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerinin ergenlerde internet bağımlılığını yordadığı görülmüştür. Söz konusu bu değişkenlerin internet bağımlılığındaki toplam varyansın % 7.3'ünü açıklamış olmaları nedeniyle internet bağımlılığını etkileyen diğer değişkenlerin bulunabilmesi için farklı değişkenleri içeren yeni araştırmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: ergenlik, internet bağımlılığı, yalnızlık, sosyal destek, yaşam doyumu, romantik ilişki.

Abstract: The purpose of the study was to examine to what extent some psychosocial variables such as loneliness, perceived social support, life satisfaction, romantic relationship status; academic achievement, and sex predict internet addiction among adolescents. Study participants were 700 (333 girls, 367 boys) high school students, from grades 9 to 12. Participants completed an assesment battery consisting of five instruments: (1) the Internet Addiction Test, (2) the UCLA Loneliness Scale, (3) the Multidimensional Scale of Perceived Social Support, (4) the Satisfaction with Life Scale and (5) an information sheet. Results showed significant positive correlations between internet addiction and loneliness. No significant correlations were observed between internet addiction and two subscales of perceived social support (friend subscale, significant other subscale). However, family subscale of the social support was significantly correlated with internet addiction. At the same time, gender, academic achievement, loneliness and perceived social support from family were found to have predictive value on internet addiction of adolescents. These variables explained 7% of the total variance for internet addiction among adolescents. Based on these findings, it could be concluded that further studies that include other predictors of the internet addiction are needed.

Keywords: adolescents, internet addiction, loneliness, social support, life satisfaction, romantic relationship

İnternet, bireylere her tür bilgiye kolaylıkla ulaşmasını sağlayan ve mesafe tanımaksızın diğer bireylerle hızlı şekilde iletişime geçmelerini olanaklı kılan bir iletişim ve bilgi paylaşım aracıdır. Elektronik posta yoluyla dünyanın bir ucundaki insanlarla haberleşmek,

video konferanslar yapmak, dünya çapındaki veri tabanlarından, kütüphanelerden bilgi sağlamak, dünyada olup bitenlerden anında haberdar olmak, müzik dinlemek veya film seyretmek, oyun oynamak, sınırsızca ve zahmetsizce alışveriş yapabilmek, oturulan yerden

Yazar Notu: Bu makale Doç.Dr. Diğdem M. Siyez tarafından yönetilen ve Erol Esen tarafından hazırlanan "Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-sosyal Değişkenlerin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Uzm., Psikolojik Danışman, Çeşme Rehberlik ve Araştırma Merkezi, İzmir

² Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, e-posta: didem.siyez@gmail.com

tüm finansal işlemleri yapabilmek internetin bireylerin hayatlarına kattığı sayısız kolaylıklardan sadece bir kaçıdır (Aydoğdu, 2003; Gönül, 2002). Ancak internet kullanım süresinin artması internet bağımlılığı problemini ortaya çıkarmıştır. İnternet bağımlılığı, internet kullanımına sınırlama getirememeye, sosyal veya akademik zararlarına rağmen kullanıma devam etme ve internete ulaşımın kısıtlandığı durumlarda anksiyete duyma gibi belirtilerle kendini göstermektedir (Shapira, Lessig, Goldsmith, Szabo, Lazoritz, Gold ve Stein, 2003).

Literatürde internet bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu üniversite öğrencileri ve yetişkinlerle gerçekleştirilmiştir (Bakken, Wenzel, Götestam, Johansson, ve Oren 2009; Ferraro, Caci, D'Amico ve Blasi, 2007; Leung, 2004). Ancak ergenlerin giderek interneti en çok kullanan grup haline gelmesiyle (Subrahmanyam ve Lin, 2007; TÜİK, 2007) son yıllarda ergenlerde internet bağımlılığı ile ilişkili faktörleri inceleyen çeşitli araştırmalar (DiNicola, 2004; Jang, Hwang ve Choi, 2008; Kim, Ryu, Chon, Yeun, Choi, Seo ve Nam, 2006) yapılmaya başlanmıştır.

İnternet bir açıdan ergenlerin bilgiye ulaşmalarını, araştırma yapmalarını kolaylaştıran, bu sayede problem çözme yaratıcılık, kritik düşünme gibi becerilerin gelişimini destekleyen bir kaynak olarak gündeme gelirken (Berson ve Berson, 2003); bir başka açıdan ise aşırı, kontrol ve amaç dışı kullanılmasına bağlı olarak kişisel becerilerin gelişimini olumsuz yönde etkilediği de düşünülmektedir (Colwell ve Kato, 2003; Kerber, 2005).

İnternet bağımlılığı, her yaşta görülebilecek bir bağımlılık türü olmakla birlikte, ergenlerin önemli risk gruplarından birisidir (Öztürk, Odabaşoğlu, Eraslan, Genç ve Kalyoncu, 2007). Ergenlerin teknolojiye olan yakın ilgileri buna bağlı olarak interneti diğer yaş gruplarına göre daha fazla kullanmaları (Treuer, Fabian ve Füredi, 2001; Widyanto ve McMurran, 2004) ve bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimin devam ediyor olması bu gelişim dönemindeki bireyleri internet bağımlılığı açısından potansiyel bir risk grubu haline getirmektedir (Ceyhan, 2008; Tsai ve Lin, 2001; Yang ve Tung, 2007).

Chou ve Hsiao' nun (2000) yaptığı çalışmada internet kullanımındaki artışın gerçek sosyal ilişkilere ayrılan zamanı ve yüz yüze ilişkileri azalttığı, sosyal izolasyonu sebep olduğu; bu tür insanların yalnızlıklarının arttığı bulunmuştur. Hamburger ve Ben-Artzi (2003) ise internet bağımlılığının yalnızlık düzeyini arttırmadığını, yalnızlık sonucunda internet bağımlılığının ortaya çıktığını bulmuşlardır. Chen, Li ve Long (2007) algılanan sosyal destek ve sosyal destek düzeyi düşük öğrencilerde internet bağımlılığı görülme oranının yüksek olduğunu ve düşük sosyal

desteğin internet bağımlılığı için risk faktörleri arasında yer aldığını ortaya koymuşlardır.

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, internet bağımlılığının 2000'li yılların başından itibaren araştırmacıların ilgisini çekmeye başladığı görülmektedir. Örneğin Bayraktar (2001) internet kullanımının ergen gelişimindeki etkisini araştırırken; Ayaroğlu (2002) üniversite öğrencilerinin internet kullanımları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki üzerinde durmuştur. İlgili yazın incelendiğinde ergenler (Kurtaran, 2008; Tahiroğlu, Çelik, Uzel, Özcan ve Avcı, 2008) ve üniversite öğrencilerinin (Ceyhan, 2008) yanı sıra ilköğretim öğrencilerinin internet erişim ve kullanım amaçlarını inceleyen araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Ersoy ve Yaşar, 2003; Orhan ve Akkoyunlu, 2004).

Diğer yandan, internet bağımlılığını yordayan değişkenleri saptamaya yönelik araştırmaların sınırlı sayıda olduğu ve bu araştırmaların son 2-3 yıl içerisinde gündeme geldiği görülmektedir. Bu bağlamda ülkemizde internet bağımlılığını yordama gücüne sahip değişkenleri belirlemeye yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenler olarak yalnızlık, algılanan sosyal destek, yaşam doyumu, romantik ilişki durumu, değişkenleri seçilmiştir. Araştırmada ergenlerde internet bağımlılığının cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve akademik başarıya göre farklılaşım farklılaşmadığı da incelenmektedir.

Yöntem

Model

Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenleri incelemeyi amaçlayan bu araştırma ilişkisel tarama modellenmiş bir yordama çalışması niteliğindedir.

Araştırmanın evrenini 2009-2010 eğitim öğretim yılında İzmir ili Çeşme ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarının 9., 10., 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma evreninde tamamı resmi altı lise bulunmaktadır. Bu liselerde toplam 1901 öğrenci öğrenim görmektedir (Çeşme İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırma için uygun örneklemi belirleyebilmek amacıyla ilk olarak farklı büyüklükteki evrenler için $p < .05$ örneklem büyüklükleri tablosundan yararlanılmıştır. Söz konusu tabloda 1000 kişilik evrende % 3'lük örnekleme hatası ile çalışmak için gerekli örneklem büyüklüğü 416; 2500 kişilik evrende % 3'lük örnekleme hatası

ile çalışmak için ise gerekli örneklem büyüklüğü 748 olarak belirtilmiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Bu araştırmanın evrenini de 1901 lise öğrencisi oluşturduğu için araştırmada yaklaşık 650 öğrenciye ulaşmak hedeflenmiştir.

Evrenden, belirlenen sayıdaki öğrenciye ulaşmak için ise çok aşamalı tabakalı örnekleme ve tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre evrende bulunan ortaöğretim kurumları okul türü bazında genel lise, Anadolu lisesi ve meslek lisesi olarak tabakalara ayrılmıştır. Ardından okul türlerindeki öğrenci sayılarının evrendeki oranı hesaplanmış ve örneklem grubu oluşturulurken bu oranlar dikkate alınmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Evren ve Örneklemedeki Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Evren		Örneklem	
	Öğrenci Sayısı	%	Öğrenci Sayısı	%
Anadolu Lisesi	314	16.5	120	17.1
Genel Lise	656	34.5	219	31.3
Meslek Lisesi	931	49.5	361	51.6
TOPLAM	1901	% 100	700	%100

Evrende bir Anadolu Lisesi, 2 Genel Lise ve 3 Meslek Lisesi yer almaktadır. Evrende okul türüne göre sadece bir Anadolu Lisesi olduğu için araştırmanın örnekleminde okul türüne göre Anadolu lisesini aynı okul temsil etmiştir. Örneklemede yer alacak genel lise ile meslek lisesi öğrencilerinin belirlenmesinde ise bir random yöntemi olan rastgele sayılar tablosu kullanılmıştır. Buna göre Sıdıka Kelami Ertan Lisesi ile Yahya Kerim Onart Kız Teknik ve Meslek Lisesi ve Ulusoy Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi ve Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi araştırmanın yapılacağı okullar olarak belirlenmiştir. Hedeflenen örneklem sayısına ulaşmak için de belirlenen okullardan her sınıf düzeyinde en az birer şube kura yöntemiyle seçilmiş ve toplam 700 öğrenci araştırma örneklemini oluşturmuştur. Evrendeki orana göre belirlenen araştırma örneklemini, Tablo 1’ de gösterilmiştir.

Örneklemede yer alan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak İnternet Bağımlılık Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

İnternet Bağımlılığı Testi (İBT): İBT, Young (1996) tarafından, DSM-IV’ ün “Patolojik Kumar Oynama” ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulan 20 maddelik bir ölçektir. İBT’de katılımcılardan maddelerde yer alan durumları ne sıklıkla yaşadıklarını “hiçbir zaman”dan “Her zaman”a doğru derecelendirilen altılı likert tipi ölçekte işaretlemeleri istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. Ölçekten alınan puanların artması internet bağımlılığının arttığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Bayraktar (2001) tarafından yapılmıştır. Bayraktar’ın (2001) çalışmasında İBT’nin Cronbach Alpha iç tutarlık

katsayısı .91, Spearman – Brown değeri .87 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik için Cronbach alpha katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır.

UCLA Yalnızlık Ölçeği: Bireylerin genel yalnızlık düzeylerini ölçmek amacıyla Russell, Peplau ve Ferguson tarafından 1978 yılında geliştirilen UCLA Yalnızlık Ölçeği 10’u düz, 10’u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bireylerden maddelerde yer alan durumları ne sıklıkla yaşadıklarını dörtlü likert tipi ölçek üzerinde belirtmeleri istenmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20 dir. Ölçekten alınan puan arttıkça yalnızlık düzeyi de artmaktadır (Demir, 1989).

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Demir (1989) tarafından yapılmıştır. Demir’in (1989) yaptığı çalışmada ölçeğin iç tutarlılığı ile ilgili analizler toplam 72 kişi üzerinde hesaplanmış ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin beş hafta ara ile yapılan test tekrar test güvenilirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Zimet, Dahlem, Zimet ve Farley (1988) tarafından bireyin sosyal desteği ile ilgili kaynağın yeterliliğini ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri “ Tamamen Katılmıyorum” (1) ile “ Tamamen Katılıyorum” (7) arasında değişen 7’li likert

Tablo 2. Örneklem Grubunun Sosyo-demografik Özellikleri

Sosyo-demografik Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Kız	333	47.6
Erkek	367	52.4
Yaş		
14 yaş	16	2.3
15 yaş	170	24.3
16 yaş	207	29.6
17 yaş	176	25.1
18 yaş	115	16.4
19 yaş ve üzeri	16	2.3
Sınıf		
9. sınıf	217	31.0
10.sınıf	200	28.6
11. sınıf	171	24.4
12.sınıf	112	16.0
Annenin Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	29	4.1
Okur yazar	27	3.9
İlkokul mezunu	329	47.0
Ortaokul mezunu	98	14.0
Lise mezunu	155	22.1
Üniversite mezunu	58	8.3
Yüksek lisans-doktora	4	0.6
Babanın Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	5	0.7
Okur yazar	13	1.9
İlkokul mezunu	272	38.9
Ortaokul mezunu	163	23.3
Lise mezunu	160	22.9
Üniversite mezunu	82	11.7
Yüksek lisans-doktora	5	0.7

tipinde derecelendirilmektedir. Ölçek algılanan sosyal desteğin kaynağını aile, arkadaşlar ve anlamlı diğerleri olmak üzere üç alt boyutta ölçmektedir.

Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Eker ve Arkar (1995) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısının alt ölçeklerde farklı örneklerde .79 ve .98 arasında, test tekrar test katsayısı ise 2-3 aylık periyotlarla ölçüldüğünde .72 ve .85 arasında değiştiği gözlenmiştir (Çeçen, 2008). Bu çalışmada aileden algılanan sosyal destek, arkadaştan algılanan sosyal destek ve özel kişiden algılanan sosyal destek alt ölçeklerinin güvenilirlik için Cronbach alpha katsayıları sırasıyla .81 , .85 ve .90 olarak hesaplanmıştır

Yaşam Doymu Ölçeği: Diener, Emmans, Lorsche ve Giffin (1985) tarafından geliştirilen, 5 maddeden oluşan 7'li likert tipinde, öznel iyilik durumunu ölçen bir ölçektir. Yaşam doymu ölçeğinin iç tutarlık katsayıları .80 ile .89 arasında değişmektedir. Faktör analizi sonuçları, bireyin yaşamına ilişkin

doymu bütün olarak değerlendiren tek faktör olduğunu göstermiştir. Ölçek ile öznel iyilik hali ve yaşam doymunu ölçen diğer ölçekler arasındaki korelasyonların .35 ile .82 arasında değiştiği belirtilmektedir (Akt: Aysan, 2001).

Ölçeğin Türkçe'ye uyarılma çalışması Aysan (2001) tarafından yapılarak güvenilirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik için Cronbach alpha katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf, akademik başarı, ailelerinin gelir ve eğitim düzeyleri ve romantik ilişki durumlarını belirlemek için, araştırmacı tarafından hazırlanan, "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

İşlem

Okullarda uygulama yapılabilmesi için ilk olarak Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik kuruluna başvurulmuştur. Dokuz

Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığından uygulama izni alınmıştır. Daha sonra uygulama yapılacak okulların müdürleri ve okul psikolojik danışmanları ile görüşülerek uygulama tarihleri belirlenmiştir. Uygulama esnasında katılımcılara gönüllülük ilkesinin esas olduğu buna göre de soruları yanıtlamak istemeyenlerin araştırmaya katılmalarının zorunlu olmadığı belirtilmiştir. Katılımcıların demografik form ve ölçeklerden oluşan anket bataryalarını doldurmaları ortalama bir ders saati sürmüştür. Katılımcıların ölçeklerde yer alan soruları daha rahat yanıtlayabilmeleri için de anket bataryalarının üzerine isimlerini yazmamaları istenmiştir.

Araştırmanın amacına uygun olarak hangi istatistikî tekniklerin kullanılacağını belirlemek için ilk olarak dağılımın normalliği ve doğrusallığı test edilmiştir. Verilerde dağılımın normalliğini test etmek için, verilerin dağılımına histogram grafiği yoluyla bakılmış ve çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri +1 ile -1 değerleri aralığında olduğundan dağılımın normalliğinin sağlandığı görülmüştür. Regresyon analizinin yapılabilmesi için normallik ve doğrusallık varsayımının yanı sıra örneklem sayısının yeterliliği de karşılanması gereken varsayımlardan bir diğeridir. Alan yazında yordayıcı olarak kabul edilen değişken sayısının en az yirmi kat fazlası örnekleme sahip olunması önerilmektedir (Coakes, 2005). Bu araştırma için bu varsayımda karşılanmıştır. Verilerin analizinde Pearson korelasyon katsayısı analizi, hiyerarşik regresyon analizi, t-testi, tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi teknikleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık değeri olarak $p < .05$ alınmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında ele alınan yalnızlık, algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu ile internet bağımlılığı arasında ilişki olup olmadığı Pearson korelasyon analizi tekniği ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3’de de görüldüğü gibi internet bağımlılığı

ile yalnızlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken ($r = .09$, $p < .05$); internet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek ($r = -.14$, $p < .01$) ve yaşam doyumu ($r = -.11$, $p < .01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin internet bağımlılığına ilişkin puanlarının romantik ilişki değişkenine vecinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı t-testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda romantik ilişkisi olan ($\bar{X} = 45.28$, $ss = 16.06$) ve romantik ilişkisi olmayan ($\bar{X} = 44.24$, $ss = 15.22$) ergenlerin internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamazken, [$t_{(698)} = 0.842$; $p > .05$]; kız ve erkek öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında, erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 47.59$, $ss = 14.80$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 41.30$, $ss = 15.62$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, [$t_{(698)} = 5.473$; $p < .01$] görülmüştür.

Araştırmaya katılan ergenlerin internet bağımlılığına ilişkin puan ortalamalarının akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır (Tablo 4).

Tablo 4’te de görüldüğü gibi öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamalarının akademik başarı değişkenine göre farklılaşmaktadır, $F_{(4, 695)} = 4.51$; $p < .05$. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonucunda akademik başarı düzeyi “1,99 ve altı” aralığında olan öğrencilerin ($\bar{X} = 49.51$, $ss = 15.83$) ve akademik başarı düzeyi “2,00–2,99” aralığında olan öğrencilerin ($\bar{X} = 46.56$, $ss = 15.81$) internet bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarının akademik başarı düzeyi “4,50–5,00” aralığında olan öğrencilerden ($\bar{X} = 37.37$, $ss = 10.3$), $p < .05$ düzeyinde, anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmada son olarak ergenlerin internet bağımlılığına ilişkin puan ortalamalarının ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda öğrencilerin internet bağımlılığı puanları ortalamaları

Tablo 3. Yalnızlık, Algılanan Sosyal Destek ve Yaşam Doyumu İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

Psiko-sosyal Değişkenler	İnternet Bağımlılığı
Yalnızlık	.09*
Aileden Algılanan Sosyal Destek	-.14**
Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	-.05
Özel Kişiden Algılanan Sosyal Destek	.03
Algılanan Sosyal Destek Toplam	-.06
Yaşam Doyumu	-.11**

** $p < .01$, * $p < .05$

Tablo 4. Ergenlerin İnternet Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	p
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	4255.78	4	1063.94	4.51	.001
	Gruplar içi	163943.61	695	235.89		
	Toplam	168199.39	699			

arasında ailenin sosyo-ekonomik durumuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F_{(3, 696)} = 2.607$; $p > .05$.

Hiyerarşik regresyon analizine internet bağımlılığı ile anlamlı ilişkisi olan yalnızlık ($r = .09$, $p < .05$), aileden algılanan sosyal destek ($r = -.14$, $p < .01$) ve yaşam doyumu değişkenleri ($r = -.11$, $p < .01$) ile internet bağımlılığına ilişkin puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılık gösteren cinsiyet ve akademik başarı değişkenleri dahil edilmiştir. Akademik başarı değişkeni hiyerarşik regresyon analizine kukla (dummy) değişken olarak alınmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5'te de görüleceği gibi, cinsiyet, akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenleri birlikte ergenlerde internet bağımlılığına ilişkin varyansın % 7.3'ünü açıklamaktadır, $F_{(4, 695)} = 13.65$, $p < .05$. Analiz sonucunda yaşam doyumunun internet bağımlılığının yordayıcıları arasında olmadığı görülmüştür.

Birinci aşamada internet bağımlılığının yordayıcısı olarak cinsiyet değişkeni hiyerarşik regresyon analizine girmiş ve toplam varyansın % 4.1'ini açıklamıştır. Cinsiyet değişkeni ile internet bağımlılığı arasındaki ikili korelasyon negatif yönde ve anlamlı olarak bulunmuştur ($R = -.203$, $R^2 = .041$, $F_{(1, 698)} = 29.953$, $p < .05$).

İkinci aşamada cinsiyet değişkenine ek olarak analize akademik başarı değişkeni sokulmuştur. Bu değişkenin getirdiği ek katkı % 0.6 olup iki değişken birlikte internet bağımlılığına ilişkin açıklanan varyansı % 4.7'ye yükseltmiştir. Akademik başarı değişkeni ile internet bağımlılığı arasındaki ikili korelasyon pozitif yönde ve anlamlı bulunmuştur ($R = .217$, $R^2 = .047$, $F_{(2, 697)} = 17.289$, $p < .05$).

Üçüncü aşamada cinsiyet, akademik başarı değişkenlerine ek olarak yalnızlık değişkeni analize dahil edilmiştir. Bu değişkenin getirdiği ek katkı % 1.3 olup üç değişken birlikte internet bağımlılığı

Tablo 5. Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Psiko-sosyal Değişkenlerle Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	R	R ²	R ² ch	F	sd	Standardize Edilmemiş Beta Katsayısı (B)	Standardize Edilmiş Beta Katsayısı (β)	p	Korelasyonlar	
									İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
1 (Sabit) Cinsiyet	.203	.041	.041	29.953	1/698	-6.296	-.203	.000	-.203	-.203
2 (Sabit) Cinsiyet Akademik Başarı	.217	.047	.006	17.289	2/697	-6.334 2.765	-.204 -.078	.000 .035	-.203 .075	-.205 .080
3 (Sabit) Cinsiyet Akademik Başarı Yalnızlık	.245	.060	.013	14.752	3/696	-6.691 2.848 .315	-.216 .081 .113	.000 .029 .002	-.203 .075 .089	-.216 .083 .115
4 (Sabit) Cinsiyet Akademik Başarı Yalnızlık Aileden Algılanan Sosyal Destek	.270	.073	.013	13.655	4/695	-6.300 2.350 .328 .343	-.203 .066 .117 -.116	.000 .071 .001 .002	-.203 .075 .089 -.140	-.204 .068 .120 -.118

puanlarındaki toplam varyansı % 6'ya yükseltmiştir. Yalnızlık internet bağımlılığı arasındaki ikili korelasyon pozitif yönde ve anlamlı bulunmuştur ($R = .245$, $R^2 = .060$, $F_{(3, 696)} = 14.752$, $p < .05$).

Dördüncü aşamada cinsiyet, akademik başarı ve yalnızlık değişkenlerine ek olarak internet bağımlılığının yordayıcısı olarak aileden algılanan sosyal destek değişkeni analize girmiştir. Bu değişkenin getirdiği ek katkı % 1.3 olup dört değişken birlikte internet bağımlılığına ilişkin açıklanan toplam varyansı % 7.3'e yükseltmiştir. Aileden algılanan sosyal destek ile internet bağımlılığı arasındaki ikili korelasyon negatif yönde ve anlamlı bulunmuştur ($R = .270$, $R^2 = .073$, $F_{(4, 695)} = 13.655$, $p < .05$).

Tartışma

Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenleri belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada algılanan sosyal desteğin alt boyutları arasında yer alan aileden algılanan sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; arkadaş ve özel kişiden algılanan sosyal destek, algılanan toplam sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. İlgili yazında algılanan sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında negatif yönde ilişki bulunduğunu gösteren çalışmalar (Kraut, Scherlis, Patterson, Kiesler ve Mukhopadhyay, 1998; Özcan ve Buzlu, 2005) olmakla birlikte internetin sosyal ilişki ağlarını geliştirerek (Valkenburg ve Peter, 2007) sosyal etkileşim ve desteği arttırdığını belirten (Shaw ve Gant, 2002; Silverman, 1999) araştırmalar da yer almaktadır.

Araştırma sonucunda yalnızlık ve internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde ancak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu ilgili yazında yer alan pek çok araştırma ile tutarlılık göstermektedir (Caplan, 2002; Kraut, Patterson, Lundmark, Kiesler, Mukopadhyay ve Scherlis, 1998; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Özcan ve Buzlu, 2005; Pawlak, 2002). Söz konusu ilişkinin nedenselliğinin açıklanmasında birbirinden farklı iki görüş bulunmaktadır. Bazı araştırmalar internet kullanımının yalnızlığı arttırmadığını (Hamburger ve Ben-Artzi, 2003), kendini yalnız hisseden bireylerin internet bağımlısı olmaya daha eğilimli olduklarını (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000) öne sürmektedirler. Diğer araştırmalar ise internet bağımlılığının bireylerin yalnızlıklarının artmasına katkı sağladığını (Chou ve Hsiao, 2000) belirtmektedir. Yalnızlık ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin nedenselliğinin açıklanmasına yönelik boyutsal bir çalışma yapılmamıştır. Bu yönde yapılacak bir çalışma önemli

olacaktır. Ayrıca internet bağımlılığı kriterlerini karşılayan ergenlerle yapılacak nitel araştırmalarında bu ergenlerin sosyal ilişkilerini daha kapsamlı şekilde değerlendirmemize olanak sağlayabilir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde, cinsiyet, akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerinin internet bağımlılığının yordayıcıları oldukları ancak yaşam doyumu, arkadaşan algılanan sosyal destek, özel kişiden algılanan sosyal destek ve toplam algılanan sosyal destek değişkenlerinin internet bağımlılığını yordamadıkları görülmektedir. İnternet bağımlılığının en önemli yordayıcısı olarak cinsiyet değişkeni, ikinci sıradaki yordayıcılar olarak ise yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenleri, üçüncü sıradaki yordayıcısı olarak akademik başarı değişkeni yer almıştır. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında farklı araştırmacılar (Caplan, 2002; Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007; Kurtaran, 2008) tarafından yapılan araştırmalarda yalnızlık internet bağımlılığının yordayıcılarından biri olarak bulunmuştur. Ancak araştırma kapsamında ele alına psiko-sosyal değişkenlerin internet bağımlılığını yordama gücünün oldukça düşük bir yüzdeye sahip olması nedeniyle internet bağımlılığını değerlendirmede farklı değişkenlerin de incelenmesi gerektirdiğini düşündürmektedir.

Araştırma sonucunda erkeklerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının kızlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan çalışmalardan bir kısmı araştırmada elde edilen sonuca paralel şekilde erkeklerin kızlardan daha fazla internet bağımlısı olduğunu belirtirken (Balta ve Horzum, 2008; Cao ve Su, 2007; DiNicola, 2004; Günüş, 2009; Johansson ve Götestam, 2004; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000); bir kısmı ise internet bağımlılığının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediğini göstermektedir (Bayraktar ve Gün, 2007; Jang, Hwang ve Choi, 2008; Kim ve ark., 2006; Pawlak, 2002). Bu farklılığın, araştırmalardaki internet bağımlılığı ölçüm biçiminden ve/veya kültürel farklılıklar gibi değişkenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada internet bağımlılığının ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşmadığı bulgusu son yıllarda yapılan çalışmalarla (Balta ve Horzum, 2008; Park, Kim ve Cho; 2008; Yoo, Cho, Ha, Yune, Kim, Hwang, Chung, Sung ve Lyoo, 2004) tutarlılık göstermektedir. Ancak Bayraktar (2001) çalışmasında ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi ile ergenlerin internet kullanımı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Son yıllarda yapılan çalışmalar ile bu öncül çalışma arasındaki farkın son yıllarda internete ulaşımın giderek daha kolay ve

ucuz hale gelmesiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada internet bağımlılığının akademik başarı değişkenine göre farklılaştığı, akademik başarısı düşük olan öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin, akademik başarısı yüksek olan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, literatürdeki araştırmalarla tutarlıdır (Bayraktar, 2001; Mythily, Qiu ve Winslow, 2008; Young, 1996). Bu durumun internette geçirilen zamanla ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Öğrenci sorumlulukları içinde ilk basamaklarda yer alan, akademik başarıyı doğrudan etkileyen ödev yapma, ders çalışma gibi etkinliklere ayrılan sürenin azalması, bu sürenin internet kullanımına ayrılması akademik başarıyı olumsuz etkileyebilmektedir.

Araştırmacılar elde edilen bulguların kalem – kağıt testi yoluyla toplanması; gözlem, görüşme gibi

farklı veri toplama teknikleri ile desteklenmemesi araştırmanın sınırlılıklarındandır. Örneklemin sadece lise öğrenimine devam eden ergenlerden oluşması da araştırmanın sınırlılıkları arasında sayılabilir. Lise öğrenimine devam etmeyen ergenlerle de benzer içerikte bir araştırmanın yapılmasının genel olarak ergenlerin internet bağımlılığı ile yalnızlık, yaşam doyumu ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkilere yönelik bulgulara ulaşılmasını sağlayabilir. Farklı örneklem grupları ile, nitel araştırmalar gibi farklı araştırma desenleri ile gelecekte yapılacak çalışmaların ergenlerde internet bağımlılığının çok yönlü değerlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca okullarda internet bağımlılığına ilişkin farkındalığın artırılmasını amacıyla ailelere, çocuklara ve ergenlere yönelik bilinçli ve güvenli internet kullanımı konularında eğitim çalışmalarının yapılması önemli görülmektedir.

Kaynaklar

- Ayaroğlu, N.S. (2002). *The relationship between internet use and loneliness of university students*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğdu, C. (2003). *Televizyon ve bilgisayarın (18-24 yaş) gençler üzerindeki psikolojik etkileri: Hendek örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Aysan, F. (2001). Bir grup lise öğrencisinin yaşam kalitesine ilişkin bazı değişkenler. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 101-124.
- Bakken, I. J., Wenzel, H. G., Gøtestam, K. G., Johansson, A. ve Oren, A. (2009). Internet addiction among Norwegian adults: A stratified probability sample study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50, 121-127.
- Balta, Ö.Ç. ve Horzum, M.B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41, 185-203.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bayraktar, F. ve Gün, Z. (2007). Incidence and correlates of internet usage among adolescents in North Cyprus. *Cyberpsychology & Behavior*, 10, 191-197.
- Berson I. ve Berson M. (2003). Digital literacy for effective citizenship. *Social Education*, 67(3), 164-167.
- Cao, F. ve Su, L. (2007). Internet addiction among Chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child Care Health Development*, 33(3), 275-81.
- Caplan, S.E. (2002). Problematic Internet use and psychological well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18, 553-75.
- Ceyhan E. , Ceyhan A.A. ve Gürcan, A. (2007). Problemler internet kullanımı ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB) Dergisi*, 7, 387-416.
- Ceyhan, A.A. (2008). Predictors of problematic internet use on Turkish university students, *CyberPsychology & Behavior*, 11 (3), 363-366.
- Chen, X. , Li, F. H. ve Long, L. L. (2007). Prospective study on the relationship between social support and internet addiction. *Chinese Mental Health Journal*, 21(4), 240-243.
- Chou, C. Ve Hsiao, M.C. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: The Taiwan college student's case. *Computers and Education*, 35, 65-80.
- Coakes, S.J. (2005). *SPSS: analysis without anguish: version 12.0 for Windows*. Australia: Wiley & Sons
- Colwell, J. ve Kato, M. (2003). Investigation of the relationship between social isolation, self-esteem, aggression and computer game play in Japanese adolescents. *Asian Journal of Social Psychology*, 6(2), 149-158.
- Çeçen, A.R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4 (1), 19-30.
- Çeşme İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (2009). Çeşme İlçesi sayılar bilgileri. Elde edilme tarihi: 11 Ekim 2009. http://cesme.meb.gov.tr/sayisal_veriler.htm

- Demir, A. (1990). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini etkileyen bazı etmenler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DiNicola, M. D. (2004). *Pathological internet use among college students: The prevalence of pathological internet use and its correlates*. Unpublished Doctoral Dissertation, Ohio University, USA.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34, 45-55.
- Ersoy, A. ve Yaşar, Ş. (2003). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin internet kullanma durumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 401- 425.
- Ferraro, G., Caci, B., D'Amico, A. ve Blasi, M. (2007). Internet addiction disorder: An Italian study. *CyberPsychology & Behavior*, 10,170-175.
- Gönül, A. S. (2002) Patolojik internet kullanımı (İnternet bağımlılığı / kötüye kullanımı). *Yeni Symposium*, 40 (3),105-110.
- Günüç, S. (2009). İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Hamburger, Y.A.ve Ben-Artzi, E. (2003). Loneliness and internet use. *Computers in Human Behavior*, 19, 71–80.
- Jang, K.S. , Hwang, S.Y. ve Choi, J.Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean adolescents. *Journal of School Health*, 78, 165-171.
- Johansson, A. ve Götestam, K. G. (2004). Internet addiction: Characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12–18 Years). *Scandinavian Journal Of Psychology*, 45, 223–229.
- Kerber, C.J. (2005). Problem and pathological gambling among college athletes. *Ann Clin Psychiatry*, 17(4), 243-247.
- Kim, K., Ryu, E., Chon, M-Y., Yeun, E-J., Choi, S-Y., Seo, J-S. ve Nam, B-W. (2006). Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: a questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 43, 185–192.
- Kraut, R., Scherlis, W., Patterson, M., Kiesler, S., Mukhopadhyay, T. (1998). Social impact of the Internet: What does it mean? *Communications of the ACM*, 41 (12), 21–22.
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukhopadhyay, T. ve Scherlis, W. (1998). Internet paradox: a social technology that reduces social involvement and psychological well-being? *American Psychologist*, 53 (9), 1017-1031.
- Kurtaran, G. T. (2003). *İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Leung, L. (2004). Net-generation attributes and seductive properties of the internet as predictors of online activities and internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 7(3), 333-348.
- Morahan-Martin, J. ve Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16, 13-29.
- Mythily, S., Qiu, S. ve Winslow, M. (2008). Prevalence and correlates of excessive internet use among youth in Singapore. *The Annals, Academy of Medicine, Singapore*, 37(1), 9-14.
- Orhan, F. ve Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim öğrencilerinin internet kullanımları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 107-116.
- Özcan, N. ve Buzlu, S. (2005). Problemlerli internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: "internet bilişsel durum ölçeği"nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 6 (1), 19-26.
- Öztürk, Ö., Odabaşıoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y. ve Kalyoncu, Ö.A. (2007). İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi, *Bağımlılık Dergisi*, 8 (1), 36-41.
- Park, S.K., Kim, J.Y. ve Cho, C.B. (2008). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, 43(172), 895-909.
- Pawlak, C. (2002). Correlates of internet use and addiction in adolescents. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities & Social Sciences*, 63(5-A), 1727.
- Shapira, N.A., Lessig, M.C., Goldsmith, T.D., Szabo, S.T., Lazoritz, M., Gold, M.S. ve Stein, D.J. (2003). Problematic internet use: Proposed classification and diagnostic criteria. *Depress Anxiety*, 17, 207-216.
- Shaw, L.H. ve Gant, L.M. (2002). In defense of the Internet: The relationship between internet communication and depression, loneliness, self-esteem and perceived social support. *CyberPsychology & Behavior*, 5,157-171.
- Silverman T. (1999). The Internet and relational theory. *American Psychologist*, 54, 780–781.
- Subrahmanyam, K. ve Lin, G. (2007). Adolescents on the net: Internet use and well-being. *Adolescence*, 42, 659-77.
- Tahiroğlu, A.Y., Çelik, G.G., Uzel, M., Özcan, N. ve Avcı, A. (2008). Internet use among Turkish adolescents. *CyberPsychology & Behavior*, 11(5), 537-543.
- Treuer, T., Fabian, Z. ve Füredi, J. (2001). Internet addiction associated with features of impulse control disorder: is it a real psychiatric disorder? *Journal of Affective Disorders*, 66(2-3), 283.

- Tsai, C. ve Lin, S. J. (2001). Analysis of attitudes toward computer networks and internet addiction of Taiwanese adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*, 4 (3); 373-376.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2007). 2007 Yılı Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması Sonuçları. *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*. Sayı 186. Ankara.
- Valkenburg, P.M. ve Peter, J. (2007). Preadolescents' and adolescents' online communication and their closeness to friends. *Developmental Psychology*, 43, 267-277.
- Widyanto, L. ve McMurrin, M. (2004). The psychometric properties of the internet addiction test. *Cyberpsychology & Behavior*, 7 (4), 443-450.
- Yang, S.C. ve Tung, C.J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23, 79-96.
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yoo, H.J., Cho, S.C., Ha, J., Yune, S.K., Kim, S.J., Hwang, J., Chung, A., Sung, Y.H.ve Lyoo, I.K. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 58 (5), 487-494.
- Young, K. (1996). Internet Addiction; the emergence of new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1, 237-244.
- Zimet, G.D., Dahlem, N.W., Zimet, S.G. ve Farley, G.K. (1988) The Multidimensional Scale Of Perceived Social Support. *The Journal of Personality Assessment*, 52, 30-41.